

ЧУПРИНА М. О.

к. е. н., доцент

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ
ПРОМИСЛОВОСТІ РЕГІОНУ В УМОВАХ РЕСУРСНИХ ОБМЕЖЕНЬ**

Стаття присвячена питанням визначення змісту та структури інноваційної системи управління розвитком промисловості регіону (ІСУРПР) в умовах ресурсних обмежень. Основні наукові результати дослідження при впровадженні організації та управління розвитком інноваційними процесами у промисловості регіону базуються на використанні положень загальної теорії систем, стратегічного управління та системного й об'єктно-цільового підходів. Запропоновано визначення інноваційної системи управління розвитком промисловості регіону, яка забезпечує виконання спеціальних функцій із управління розвитком СП за рахунок інноваційного зростання змісту діяльності РПК. Обґрунтовано та запропоновано етапність процесу трансформації технології управління розвитком СП РПК за рахунок активізації інноваційних процесів та раціоналізації розподілу резервів, ресурсів і можливостей реального сектору економіки регіону.

Ключові слова: стратегічний потенціал регіональних промислових комплексів, інноваційна система управління розвитком промисловості регіону.

ЧУПРИНА М. А.

к. э. н., доцент

Национальный технический университет Украины
«Киевский политехнический институт»**ТРАНСФОРМАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ
ПРОМИСЛОВОСТІ РЕГІОНУ В УМОВАХ РЕСУРСНИХ ОБМЕЖЕНЬ**

Статья посвящена вопросам определения содержания и структуры инновационной системы управления развитием промышленности региона (ИСУРПР) в условиях ресурсных ограничений. Основные научные результаты исследования при внедрении организации и управления развитием инновационными процессами в промышленности региона базируются на использовании положений общей теории систем, стратегического управления и системного и объектно-целевого подходов. Предложено определение инновационной системы управления развитием промышленности региона, которая обеспечивает выполнение специальных функций по управлению развитием СП за счет инновационного роста содержания деятельности РПК. Обосновано и предложено этапность процесса трансформации технологии управления развитием СП РПК за счет активизации инновационных процессов и рационализации распределения резервов, ресурсов и возможностей реального сектора экономики региона.

Ключевые слова: стратегический потенциал региональных промышленных комплексов, инновационная система управления развитием промышленности региона.

CHUPRINA M. A.

candidate of economical sciences, associate professor

of National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute"

**TRANSFORMATION OF INNOVATION MANAGEMENT FOR DEVELOPMENT OF
REGIONAL INDUSTRY UNDER RESOURCE CONSTRAINTS**

The article is devoted to defining the content and architecture of an Innovation Management System for Development of Industry in the Region (IMSDIR) under resource constraints. Main scientific results of the study on the implementation of the development and management of innovation processes in industry of the region are based on the general systems theory, strategic management and systems and object-based approaches. A definition of innovative management system for development of the industry in the region has been proposed which provides realization of specific functions of management of development of the Strategic Potential (SP) through innovative growth of the content of the Regional Industrial Complexes (RICs). Phasing of transformation of management technology for development of RICs' SP by activating innovative processes and streamlining the distribution of reserves, resources and potential of the real economy of the region has been grounded and proposed.

Key words: strategic potential of regional industrial complexes, innovative management system for development of the industry in the region.

Постановка проблеми. Визначальною ознакою сучасного етапу розвитку національного господарства є ускладнення структурної побудови економічних систем, прискорення науково-технологічних змін та ініціювання збурень за наслідками провадження процесів глобалізації світового господарства. Зазначені процеси потребують провадження та наукового обґрунтування саме інноваційного механізму генерування технологічних, економічних, інвестиційних, організаційних, нормативних, екологічних і соціальних чинників промислового зростання в межах регіонів. В умовах ресурсних обмежень та нестійкого економічного середовища це стає можливим лише у разі трансформації інноваційної системи управління розвитком промисловості регіону (ІСУРПР). Послідовна реалізація заходів щодо розвитку стратегічного потенціалу регіональних промислових комплексів (СП РПК) дозволить значно підвищити темпи його нарощення, ступінь забезпечення економічної безпеки (ЕБ) і створити більш сприятливі умови для рівноправної інтеграції України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід відзначити, що в останні десятиліття одержали досить широке поширення дослідження, які присвячені основам формування й реалізації інноваційної стратегії розвитку регіонів. Теоретичним і практичним аспектам забезпечення ефективності управління розвитком РПК присвячені праці І. Александрова, В. Микитенка, О. Демешок, Д. Стеценка, Н. Ушенка та ін. [1; 2; 3]. Однак, визначаючи зазначені наукові здобутки дослідників, слід підкреслити, що забезпечення ефективності управління розвитком промисловості регіону в умовах ресурсних обмежень вимагає трансформації саме його інноваційної системи.

Постановка завдання. У відповідності до приведеного нагальним завданням даного дослідження є: визначення змісту та структури інноваційної системи управління розвитком промисловості регіону (ІСУРПР), а також обґрунтування основних напрямів її трансформації в умовах переходу регіональної промисловості на інноваційний тип зростання. Основні наукові результати дослідження при впровадженні організації та управління розвитком інноваційними процесами у промисловості регіону базуються на використанні положень загальної теорії систем, стратегічного управління та системного й об'єктно-цільового підходів.

Виклад основного матеріалу. Аналітична оцінка параметрів результативності функціонування системи управління розвитком СП РПК України, що наведена у наукових працях [2; 4; 5] та деталізована автором у роботах [6; 7], дозволила встановити деструктивні характеристики системи управління розвитком РПК та обґрунтувати пріоритети щодо: а) достатнього рівня ефективності управління розвитком інноваційного потенціалу РПК; б) результативності провадження політики структурних змін; в) нагальної необхідності нарощення інформаційно-методичного потенціалу розвитку РПК; г) раціональності використання та нарощення технологічного потенціалу розвитку РПК.

Отже, можна визнати за доцільне побудова та впровадження інноваційної системи управління розвитком промисловості регіону (ІСУРПР), яка представляє собою сукупність підсистем, які забезпечують визначення і здійснення керуючого впливу з боку суб'єктів управління на інноваційні процеси, реалізовані в промисловому секторі регіону, задля забезпечення ефективності управління розвитком СП певного РПК. У цій відповідності зазначимо, що в якості керованого процесу щодо формування, нарощення та використання СП у межах регіональної промислово-інноваційної системи (РПІС), виступають інноваційні процеси, реалізовані в промисловості регіону. У свою чергу, промисловість регіону, у якій здійснюються керовані інноваційні процеси, виступає в якості керованого об'єкта (об'єкта управління), в межах якого і будуть накопичуватися синергетичні та алокаційні ефекти задля забезпечення високої ефективності управління розвитком СП певного РПК.

Реформування та підвищення ефективності функціонування ІСУРПР залежать від результатів використання технологій управління інноваційними процесами в промисловості

регіону, від ступеня й характеру участі регіональних органів державної влади, муніципальних органів влади, а також суспільних структур в інноваційній сфері. У свою чергу, ефективність реалізації інноваційних процесів буде залежати від: достатності технологічного й розвиненості інноваційного потенціалу; кардинальності здійснених структурних зрушень у промисловості регіону; наявності сформованої в межах регіону необхідної інноваційної інфраструктури та інформаційно-аналітичного забезпечення; визначеності регіональної інноваційної стратегії й дієвості інноваційної політики щодо її реалізації з відповідним нормативно-правовим забезпеченням цільового функціоналу у сфері інновацій та управління розвитком СП певного РПК. До цього визнаємо, що використання системного й об'єктно-цільового підходів при впровадженні організації та управління інноваційними процесами у промисловості регіону: а) дозволить підвищити погодженість і скоординованість дій усіх його учасників; б) буде сприяти підвищенню результативності й ефективності інноваційної діяльності на всіх її етапах на мезо- економічному рівні; в) сформує організаційно-економічні передумови задля забезпечення високої ефективності управління розвитком СП певного РПК. Нагальним є зазначити, що пропонується до запровадження в межах певного РПК, інноваційна система управління розвитком промисловості регіону повинна складатися з комплексу специфічних підсистем, які забезпечують розробку, організацію й реалізацію керуючих впливів, спрямованих на зміну складу, структури, відносин і механізму функціонування промисловості регіону за рахунок нарощення її СП шляхом активізації інноваційних процесів у межах РПК, а саме: цільової, функціональної й адміністративної.

Цільова підсистема ІСУРПР реалізує зазначені функції в контексті визначення інноваційних цілей розвитку СП РПК, домінант відповідної стратегії й політики РПК, а також складу регуляторів і важелів впливу задля прискореної координації пріоритетів інноваційного розвитку певного РПК та раціональним перерозподілом резервів і ресурсів відповідно до пріоритетів соціально-економічного розвитку регіону в цілому.

Функціональна підсистема забезпечує виконання спеціальних функцій з управління розвитком СП за рахунок інноваційного зростання змісту діяльності РПК. До таких належать: а) управління створенням інноваційних розробок для промисловості регіону; б) управління трансфером інноваційних розробок; в) управління освоєнням інноваційних розробок; г) управління просуванням і реалізацією інноваційної продукції; д) управління фінансуванням й інвестуванням в інноваційні процеси; ж) управління інноваційною інфраструктурою та удосконаленням інформаційно-методичного забезпечення реалізації інноваційної політики; з) управління кадровим потенціалом регулювання інноваційних процесів; к) управління державною підтримкою інноваційних процесів.

Адміністративна підсистема забезпечує управління розвитком СП, обумовлює правочинність, обґрунтованість, повноту й своєчасність управлінських рішень щодо інноваційного зростання/регенерації промисловості регіону. Дана підсистема включає інформаційно-аналітичне, нормативно-правове, методичне й ресурсне забезпечення управління формуванням, нарощенням та використанням СП РПК.

При цьому зауважимо, оскільки цілі щодо управління формуванням, нарощенням та використанням СП певного РПК перманентно змінюються, то інноваційний його розвиток слід постійно коригувати. Звідси, й управління інноваційними процесами, реалізоване в межах певного РПК, носить безперервний характер (рис. 1).

Відповідні трансформації механізму функціонування ІСУРПР у контексті формування, нарощення та використання СП певного РПК, на нашу думку, містять: а) визначення стратегії й програмування інноваційного розвитку РПК; б) організацію за відповідним скорегованим стратегічним набором регіональних інноваційних програм і цільових проектів з урахуванням життєвого етапу певного РПК; в) координацію дій учасників РПК щодо управління розвитком СП за рахунок коригування й зміни темпів упровадження інноваційних процесів у промисловості регіону; г) стимулювання відповідними важелями інноваційних процесів у межах певного РПК; д) регулювання діяльності по формуванню,

нарощенню та використанню СП за рахунок залучення інноваційного, технологічного й інформаційно-методичного потенціалу РПК та потенціалу структурних змін; ж) контролювання масштабів розвиненості СП РПК й розповсюдження інноваційних процесів, що відбуваються в його межах з метою перевірки адекватності/відповідності спостережуваного стану бажаному й необхідному, передбаченому інноваційною програмою соціально-економічного розвитку регіону.

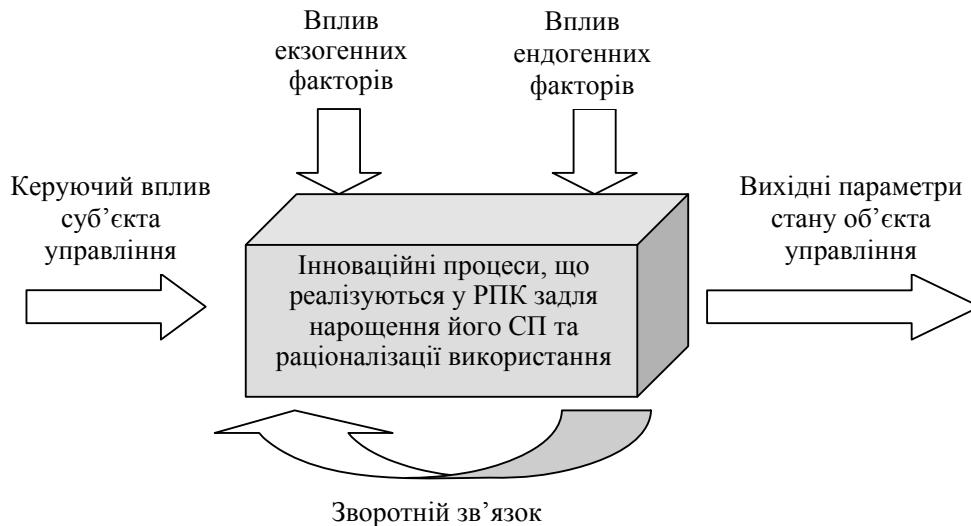

Рис. 1. Принципова схема функціонування інноваційної системи управління розвитком РПК у контексті формування, нарощення та використання його СП

У цілому, зазначимо, що процес управління розвитком СП певного РПК за рахунок активізації інноваційних процесів можна представити у замкненому циклі у вигляді послідовності наступних семи етапів реалізації відповідної стратегії управління формуванням, нарощенням та використанням сукупних можливостей, резервів і ресурсів РПК (рис. 2).

Проте визнаємо, що результати здійснення управлінського впливу з боку суб'єкта управління на об'єкт можуть бути спрямовані на: а) збільшення обсягів виробництва інноваційної продукції та кількості інноваційних промислових підприємств; б) мінімізацію втрат промислових підприємств при впровадженні інновації та нарощенні технологічного потенціалу РПК; в) підвищення результативності використання інформаційно-методичного потенціалу в контексті вирішення проблем із нарощення інноваційного потенціалу та потенціалу структурних змін задля забезпечення високої конкурентоспроможності певного РПК.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Стратегічною метою трансформації системи управління розвитком промисловості регіону визнано створення багатогалузевого, високотехнологічного, конкурентоздатного і високоефективного промислового комплексу в межах регіону. Показано, що ІСУРПР забезпечує виконання спеціальних функцій з управління розвитком СП за рахунок інноваційного зростання змісту діяльності РПК, сутність якої обумовлено специфікою об'єкта управління – інноваційними процесами в межах реального сектору регіональної економіки. До таких компонент та цілеорієнтованих процесів належать наступні: а) управління створенням інноваційних розробок для промисловості регіону; б) управління трансфером інноваційних розробок; в) управління освоєнням інноваційних розробок; г) управління просуванням і реалізацією інноваційної продукції; д) управління фінансуванням й інвестуванням в інноваційні процеси; ж) управління інноваційною інфраструктурою та удосконаленням інформаційно-методичного забезпечення реалізації інноваційної політики; з) управління кадровим потенціалом регулювання інноваційних процесів; к) управління державною підтримкою інноваційних процесів. Відповідні трансформації механізму функціонування ІСУРПР

ґрунтуються на наступних вимогах, зокрема, щодо:

– формування, функціонування й розвитку самої ІСУРПР, деталізація яких виходить із визначених інноваційних цілей і формалізованої стратегії соціально-економічного розвитку регіону в контексті управління розвитком його СП;

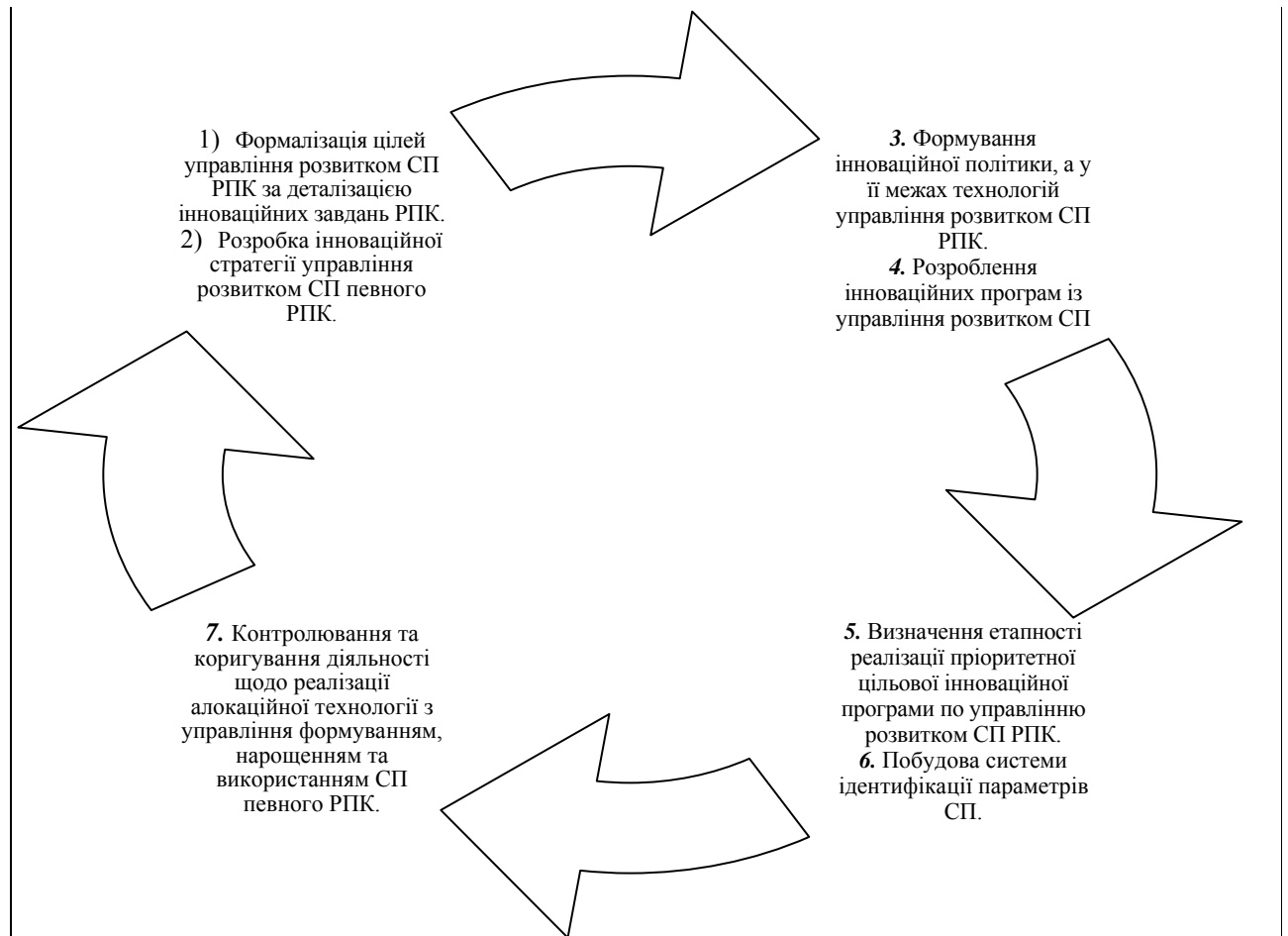

Рис. 2. Етапи реалізації процесу управління розвитком СП певного РПК за рахунок активізації інноваційних процесів у межах останнього (авторське обґрунтування)

– режимів функціонування формалізованої у дослідженні ІСУРПР, їхнє підтримання передбачає використання різних методів і засобів організаційно-управлінського впливу (адміністративних, інституціональних і економічних), розроблених з урахуванням інтересів реальних і потенційних учасників інноваційних процесів, технологічного оновлення промислового виробництва, реструктуризації певного РПК, формування інформаційно-методичного потенціалу;

– результативності виконання ІСУРПР цільових функцій з планування й контролювання макроекономічних показників інноваційної трансформації РПК, а у його межах масштабів розвиненості його СП;

– адаптивності функціонування ІСУРПР, що передбачає адекватність змін у структурі системи до трансформацій, які відбуваються у нестійкому зовнішньому та внутрішньому середовищі РПК;

– об'єктивності виконання ІСУРПР, визначених функцій із аналізу результатів функціонування та провадження внутрішнього аудиту;

– ініціативності функціонування ІСУРПР, структурно-функціональні елементи якої повинні стимулювати цілеорієнтовані трансформації як у масштабах розвиненості СП РПК, так і у параметрах результативності функціонування системи управління формуванням, нарощенням та використанням СП.

Розвиток подальших досліджень у даному напрямку повинен бути спрямований на

обґрунтування домінант відповідної стратегії й політики формування, нарощення та використання стратегічного потенціалу РПК в умовах ресурсних обмежень; складу регуляторів і важелів впливу задля прискореної координації пріоритетів інноваційного розвитку певного РПК за раціональним перерозподілом резервів і ресурсів відповідно до пріоритетів регіону.

Список використаних джерел

1. Стратегія сталого розвитку регіону : монографія [Текст] / [І. О. Александров, О. В. Половян, О. Ф. Коновалов, О. В. Логачова, М. Ю. Тарасова та ін.] ; за заг. ред. д. е. н., проф. І. О. Александрова / НАН України, Ін-т економіки промисловості. – Донецьк : Вид-во «Ноулідж», 2010. – 203 с.

2. Економічна безпека промисловості: цільовий функціонал та технології управління : монографія [Текст] / [В. В. Микитенко, О. О. Демешок ; за наук. ред. д. е. н., проф. В. В. Микитенко]. – Київ, ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», МНТУ ім. академіка Юрія Бугая МОН молодь спорту України, 2012. – 650 с.

3. Управління соціально-економічним розвитком: держава, регіон, підприємство : монографія [Текст] / [Л. І. Антошкіна, І. К. Бондар, Д. М. Стеченко, Н. В. Ушенко та ін.] ; за ред. д. е. н. Н. В. Ушенко. – Донецьк : ЗАТ «Юго-Восток», 2010. – 292 с.

4. Микитенко В. В. Оптимізаційні моделі макроекономічного регулювання інноваційних процесів на різних рівнях управління промисловістю та її РПК / В. В. Микитенко, Л. С. Ладонько // Економічна динаміка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?nomer_data.

5. Кузьменко Г. Г. Засоби та технології макроекономічного регулювання розвитку виробничо-економічних систем у промисловості / Г. Г. Кузьменко, Л. В. Сахневич // Зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. «Соціальні аспекти розвитку регіонів України» : [зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. ; ред. д. е. н. Г. Г. Савіна]. – у 3-х т. – Херсон–Прага, ХНТУ МОН України та Університет Градець-Кралове і Європейський ін-т міжнар. відносин : Вид-во ПП Вишемирський В. С., 2010. – Т. III. – 220 с. – [С. 87-93].

6. Чупріна М. О. Технологія структурно-функціонального оцінювання стратегічного потенціалу регіональних промислових комплексів : [Текст] / М. О. Чупріна, В. Ю. Худолей // Соціально-економічний розвиток регіонів контексті міжнародної інтеграції : зб. наук. пр. – Херсон, ХНТУ МОН молодь спорту України, Вид-во ПП Вишемирський В. С., 2010. – С. 195-200.

7. Чупріна М. О. Управління розвитком стратегічного потенціалу на синергетичних засадах : [Текст] / М. О. Чупріна, О. В. Царенко // Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції : зб. наук. пр. – Херсон, ХНТУ МОН молодь спорту України, Вид-во ПП Вишемирський В. С., 2011. – С. 237-243.
